

CENTRUM ANALIZ REGIONALNYCH
I LOKALNYCH

ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA REGIONÓW 2013

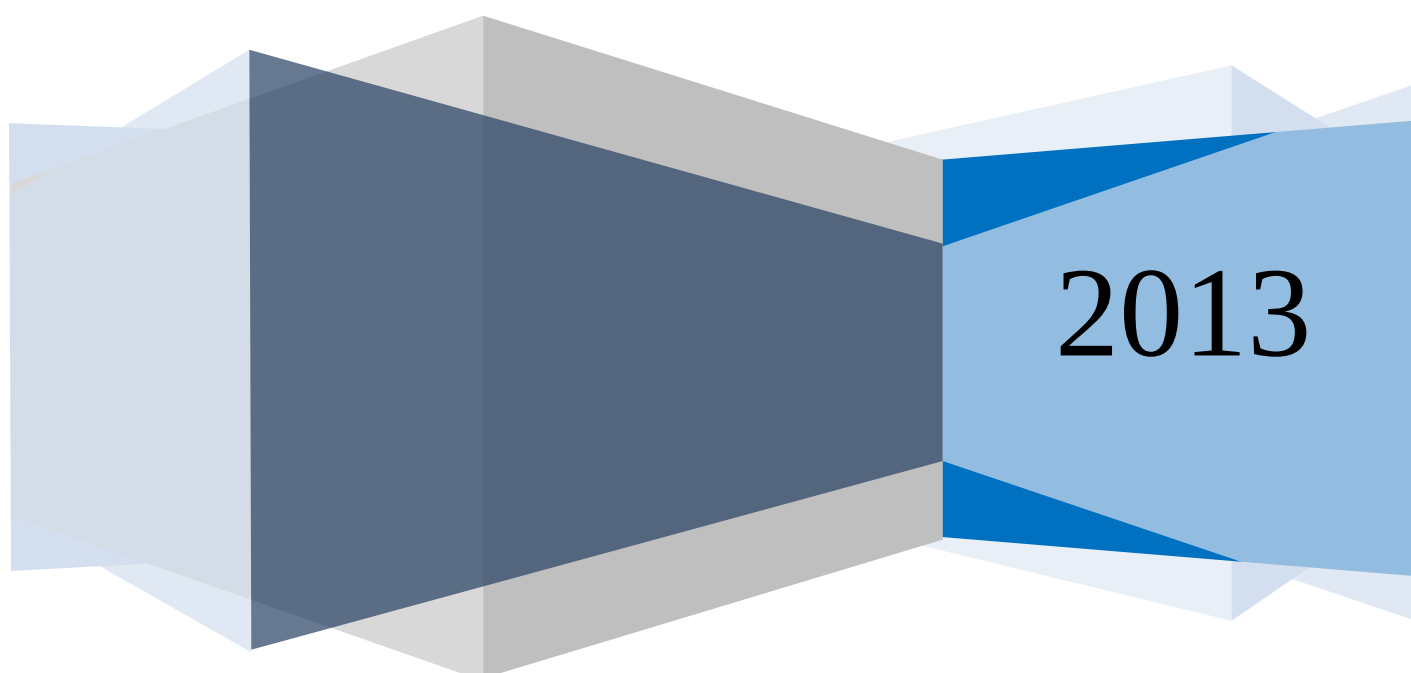
Województwo mazowieckie

Dr hab. prof. SGH Hanna Godlewska-Majkowska

Dr Agnieszka Komor

Dr Patrycjusz Zarębski

Mgr Magdalena Typa

Warszawa, październik 2013

Wstęp

Niniejszy raport powstał w wyniku zastosowania wyników badań naukowych prowadzonych od 2002 roku, pod kierunkiem prof. SGH dr hab. H. Godlewskiej-Majkowskiej w Szkole Głównej Handlowej, w Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie, w Instytucie Przedsiębiorstwa. Wszyscy Autorzy stanowią trzon zespołu, rozwijającego metodykę pomiaru atrakcyjności inwestycyjnej regionów, w celu możliwie jak najlepszego uchwycenia istotnych dla inwestora cech regionów, rozpatrywanych ogólnie oraz z punktu widzenia specyfiki działalności gospodarczej oraz wielkości inwestycji.

Wskaźniki potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej (PAI) oceniają walory lokalizacyjne regionów. W wersji uproszczonej są obliczane dla jednostek różnych szczebli podziału statystycznego (gminy, powiaty, podregiony, województwa). Są to wskaźniki PAI1 odnoszące się do całości gospodarki regionalnej/narodowej (PAI1_GN) oraz do wybranych sekcji: C - przemysłu przetwórczego, G - handlu i napraw, I - turystyki i gastronomii, M - działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej.

Oprócz tego są opracowane wskaźniki wyłącznie dla województw, w oparciu o wiele cech dostępnych tylko na tym poziomie województw lub makroregionów. Umożliwiają znacznie szerszy zakres kontekstu ocen ich atrakcyjności inwestycyjnej. Są to wskaźniki grupy PAI2, opracowane na potrzeby oceny atrakcyjności inwestycyjnej w ujęciu ogólnym, a także w odniesieniu do ww. sekcji gospodarki (PAI2_C, PAI2_G, PAI2_I, PAI2_M).

Ponadto w raporcie wykorzystano oceny rzeczywistej atrakcyjności inwestycyjnej, nawiązującej do napływu kapitału inwestycyjnego oraz efektów inwestycji, rozpatrywanych z punktu widzenia produktywności i efektywności poniesionych nakładów.

Zaproponowane miary są przedmiotem corocznej ewaluacji dzięki konsultacjom z instytucjami obsługującymi inwestorów zagranicznych, jak i bezpośrednim kontaktom zespołu z jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami przedsiębiorców. Z opisem metodycznym pomiaru atrakcyjności inwestycyjnej regionów Polski oraz powiatów i gmin można zapoznać się na stronie współpracującego z Instytutem Przedsiębiorstwa Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych: www.caril.edu.pl, a także w licznych publikacjach naukowych i ekspertyzach.

1. Charakterystyka gospodarki regionalnej województwa mazowieckiego

Województwo mazowieckie jest położone w środkowo-wschodniej części Polski na Nizinie Mazowieckiej. Jest to największy i zarazem najbardziej ludny region Polski. Stanowi najbardziej rozwinięte ekonomicznie i najbardziej atrakcyjne inwestycyjnie województwo, dystansując wszystkie regiony Polski pod względem produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca. Charakterystyczną cechą regionu jest zawansowana serwicyzacja, w której stosownie do wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego ważną rolę odgrywają nowoczesne usługi, takie jak pośrednictwo finansowe, usługi dla biznesu, telekomunikacja oraz edukacja. Ponadto na Mazowszu rozwinęły się prawie wszystkie gałęzie przemysłu, w tym szczególnie przemysł środków transportu i rafineryjno-petrochemiczny. Głównym ośrodkiem administracyjnym jest Warszawa, stolica Polski, która wraz ze swoją strefą podmiejską stanowi jeden z najbardziej atrakcyjnych inwestycyjnie obszarów w całym kraju.

Atuty województwa to:

- centralnie położenie na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych oraz lokalizacja w transeuropejskich korytarzach transportowych, zapewniających połączenie z większymi miastami kraju i Europy,
- największy w Polsce międzynarodowy port lotniczy - Lotnisko Chopina w Warszawie (ang.: *Warsaw Chopin Airport*), na które przypada prawie 50% całości ruchu pasażerskiego w Polsce, port lotniczy obsługuje około 100 połączeń rejsowych w kraju i na świecie,
- obecność bardzo licznych uczelni i ośrodków naukowych,¹
- najwyższy w kraju poziom produktu krajowego brutto na osobę,
- duże zasoby pracy, zarówno o niskich kwalifikacjach i niskich oczekiwaniach płacowych, jak specjalistów rozmaitych dziedzin,
- bardzo wysoka wydajność pracy, rekompensująca stosunkowo wysoki poziom wynagrodzeń,
- obecność Warszawskiej Giełdy Papierów Wartościowych - centrum kapitałowego Europy Środkowej i Wschodniej,
- zachęty inwestycyjne dla inwestorów oferowane w podstrefach specjalnych stref ekonomicznych.

Zbiorczą charakterystykę województwa zawiera tabela 1.

¹W roku 2010 Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego zaliczyło do klasy 1, czyli do najlepszych w Polsce jednostek naukowych łącznie 88 jednostek naukowych, reprezentujących wszystkie dyscypliny ważne dla inwestorów. Najwięcej wyróżniono jednostek naukowych w województwie mazowieckim w takich dyscyplinach naukowych jak: tj. nauki chemiczne oraz inżynieria materiałowa, chemiczna i procesowa (7 jednostek, głównie wydziały lub instytuty Politechniki Warszawskiej i Polskiej Akademii Nauk); elektrotechnika, automatyka, elektronika oraz technologie informacyjne (9 jednostek reprezentujących Politechnikę Warszawską, Wojskową Akademię Techniczną); nauki ekonomiczne (9, w tym głównie jednostki reprezentujące Szkołę Główną Handlową); jednostki naukowe i kliniczne (5 jednostek); nauki biologiczne (5 jednostek, głównie Polskiej Akademii Nauk).

Tabela 1. Ogólna charakterystyka gospodarki województwa mazowieckiego

Wyszczególnienie	Województwo mazowieckie	Polska	Udział procentowy województwa w wielkości krajowej
Potencjał rynkowy			
PKB per capita w 2010 r. (zł/osoba)	60359	37096	-
Liczba ludności (osoby stan na stan na 31 XII 2012)	5301760	38533299	13,8%
Potencjał zasobów pracy			
Absolwenci szkół wyższych w 2012 r. (osoby)	85053	484999	17,5%
Absolwenci szkół średnich w 2012 r. (osoby)	53772	421317	12,8%
Liczba pracujących w 2012 r. (osoby)	2262092	13911203	16,3%
Struktura pracujących w 2012 r.	sektor rolniczy 13,3% sektor przemysłowy 19,9% sektor usługowy 66,8%	sektor rolniczy 17,1% sektor przemysłowy 27,4% sektor usługowy 55,5%	
Nakłady inwestycyjne i kapitał spółek z udziałem kapitału zagranicznego w województwie			
Nakłady inwestycyjne w 2011 r. (mln zł)	34734,7	73704,4	47,1%
Kapitał spółek w 2011 r. (mln zł)	92113,0	194160,6	47,4%
Specjalne strefy ekonomiczne w województwie			
– SSE Łódzka, podstrefa: gm. Grodzisk Mazowiecki, gm. Żelów, gm. Żabia Wola, m. M.st.Warszawa, m. Płock, m. Pruszków, m. Raciąż, m. Sochaczew, m. Żyrardów – SSE Starachowicka, podstrefa: gm. Iłża, gm. Szydłowiec – SSE Suwalska, podstrefa: gm. Małkinia Górna – SSE Tarnobrzaska, podstrefa: gm. Mińsk Mazowiecki, gm. Nowe Miasto nad Pilicą, gm. Ożarów Mazowiecki, gm. Pilawa, gm. Przasnysz, gm. Siedlce, gm. Wyszków, m. Pionki, m. Radom, m. Siedlce, m. Węgrów – SSE Warmińsko-Mazurska, podstrefa: gm. Ciechanów, m. Ciechanów, m. Mława, m. Ostrołęka			
Wyróżniające oceny PAI _2 i RAI (klasa A, B i C)			
Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna PAI_2	Gospodarka narodowa klasa A Przemysł kapitałochłonny klasa A Przemysł pracochłonny klasa A Handel klasa A Turystyka klasa A Edukacja klasa A		
Rzeczywista atrakcyjność inwestycyjna RAI	Gospodarka narodowa klasa A Przemysł klasa A Handel klasa A Turystyka klasa A Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna klasa A		

Wyróżnione powiaty i gminy wg PAI1_GN		
Powiaty	Klasa A	Płock, Ostrołęka, Siedlce, Warszawa , grodziski, piaseczyński, pruszkowski, warszawski zachodni
	Klasa B	Radom, legionowski
Gminy	Klasa A	Ciechanów (1), Mława (1), Słupno (2), Płońsk (1), Sierpc (1), Płock (1), Maków Mazowiecki (1), Ostrów Mazowiecka (1), Sokołów Podlaski (1), Wyszaków (3), Ostrołęka (1), Siedlce (1), Białobrzegi (3), Kozienice (3), Pionki (1), Radom (1), M.st.Warszawa (1), Garwolin (1), Legionowo (1), Nieporęt (2), Serock (3), Mińsk Mazowiecki (1), Halinów (3), Sulejówek (1), Nowy Dwór Mazowiecki (1), Józefów (1), Otwock (1), Kobyłka (1), Marki (1), Ząbki (1), Zielonka (1), Radzymin (3), Wołomin (3), Milanówek (1), Podkowa Leśna (1), Grodzisk Mazowiecki (3), Jaktorów (2), Grójec (3), Konstancin-Jeziorna (3), Lesznowola (2), Piaseczno (3), Tarczyn (3), Piastów (1), Pruszków (1), Brwinów (3), Michałowice (2), Nadarzyn (2), Raszyn (2), Sochaczew (1), Błonie (3), Izabelin (2), Łomianki (3), Ożarów Mazowiecki (3), Stare Babice (2), Żyrardów (1)
	Klasa B	Gostynin (1), Łosice (3), Różan (3), Rzekuń (2), Przasnysz (1), Siedlce (2), Węgrów (1), Garwolin (2), Wieliszew (2), Czosnów (2), Kołbiel (2), Góra Kalwaria (3), Mszczonów (3), Radziejowice (2)

Źródło: opracowanie własne.

Województwo mazowieckie dostarczyło w 2010 r. 22,3% produktu krajowego brutto Polski. W przeliczeniu na jednego mieszkańca stanowiło to 60359 zł, przy średniej dla Polski 37096 zł. Wynik ten plasuje województwo na 1 miejscu w kraju. Dynamika wzrostu PKB w województwie w latach 2003-2010 wyniosła 180,3%, przy średniej dla Polski równej 168%.

W porównaniu do całego kraju, struktura zatrudnienia w województwie charakteryzuje się stosunkowo wysokim udziałem sektora usług 66,8% podczas gdy na sektor rolniczy i przemysłowy przypada analogicznie 13,3% i 19,9% pracujących (GUS, BDR 2013).

Liczba osób zamieszkujących województwo w roku 2013 to 5301760 mieszkańców, co stanowiło 13,8% ludności Polski. W województwie mazowieckim struktura wieku w roku 2012 przedstawiała się następująco: na wiek przedprodukcyjny przypadało 18,6% osób, produkcyjny: 62,8% i poprodukcyjny: 18,6% (Polska analogicznie: 18,3%, 63,9% i 17,8%). Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie była równa w sierpniu 2013 r. 11,1%, dla porównania w Polsce - 13%. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w pierwszym półroczu 2013 wyniosło 4577 zł, czyli 121,4% średniego wynagrodzenia w Polsce.

Główny potencjał dla tworzenia kapitału ludzkiego w województwie stanowi 108 uczelni wyższych, w których kształci się 312 tys. studentów, czyli 18,6% studentów w skali kraju. W województwie do szkół zasadniczych uczęszcza 9,2% uczniów województwa, natomiast do techników 11,3%.

Sektory strategiczne dla województwa ujęte w strategii rozwoju regionalnego to przede wszystkim: rolnictwo, przemysł, budownictwo, handel, usługi, turystyka (w szczególności zagraniczna), chemiczny, logistyka, sektor spożywczy, wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu, rozwój teleinformatyzacji. Poprawa dostępności komunikacyjnej i transportu w regionie, w tym lotnictwa cywilnego.

Preferencyjne warunki prowadzenia działalności gospodarczej występują w województwie m.in. w 5 Specjalnych Strefach Ekonomicznych takich jak:

- SSE Łódzka, podstrefa: gm. Grodzisk Mazowiecki, gm. Żelów, gm. Żabia Wola, m. Warszawa, m. Płock, m. Pruszków, m. Raciąż, m. Sochaczew, m. Żyrardów,
- SSE Starachowicka, podstrefa: gm. Iłża, gm. Szydłowiec,
- SSE Suwalska, podstrefa: gm. Małkinia Górna,
- SSE Tarnobrzaska, podstrefa: gm. Mińsk Mazowiecki, gm. Nowe Miasto nad Pilicą, gm. Ożarów Mazowiecki, gm. Pilawa, gm. Przasnysz, gm. Siedlce, gm. Wyszaków, m. Pionki, m. Radom, m. Siedlce, m. Węgrów,
- SSE Warmińsko-Mazurska, podstrefa: gm. Ciechanów, m. Ciechanów, m. Mława, m. Ostrołęka.

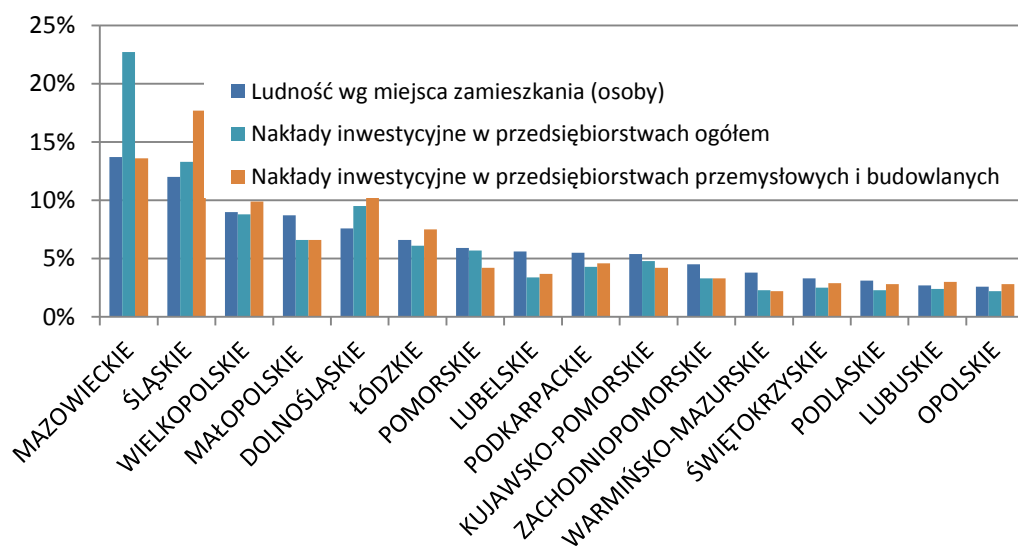
2. Pozycja województwa na mapie atrakcyjności inwestycyjnej Polski

Województwo mazowieckie charakteryzuje się bardzo wysoką ogólną atrakcyjnością inwestycyjną, o czym świadczy przyznanie województwu klasy A wg wskaźnika potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej PAI 2_GN – por. rys.1 w Aneksie. Region uzyskał także bardzo wysokie oceny potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej dla sekcji przemysł kapitałochłonny (klasa A), przemysł pracochłonny (klasa A), handel (klasa A), hotele i restauracje (klasa A), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (klasa A).² Podobnie jak w zeszłorocznym rankingu, województwo mazowieckie jest jedynym regionem w Polsce, który może poszczycić się kompletem najwyższych ocen atrakcyjności inwestycyjnej, wyznaczonych w dla całej gospodarki regionalnej, jak i dla rozpatrywanych sekcji gospodarki narodowej.

Atrakcyjność inwestycyjną można także określić na podstawie wskaźników rzeczywistej atrakcyjności inwestycyjnej (RAI), opartych na mikroklimatach takich jak: produktywność majątku trwałego, produktywność pracy, samofinansowanie JST oraz nakłady inwestycyjne. Region uzyskał ponadprzeciętne oceny wskaźników RAI dla gospodarki narodowej (klasa A), przemysł przetwórczy (klasa A), handel i naprawy (klasa A), hotele i restauracje (klasa A), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (klasa A) – por. rys. 2 w Aneksie.

Potencjalna i rzeczywista atrakcyjność inwestycyjna znalazła odzwierciedlenie w decyzjach inwestorów odnośnie przepływów kapitału. Ukazuje to rysunek 1.

Rysunek 1. Struktura regionalna nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w 2011 roku na tle udziału w zaludnieniu (% wielkości krajowej)

Uwaga: są to najbardziej aktualne dane.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (data pobrania 13.11.2013)

²Sekcja C - przemysł przetwórczy, sekcja G - handel i naprawy, sekcja I - hotele i restauracje, sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

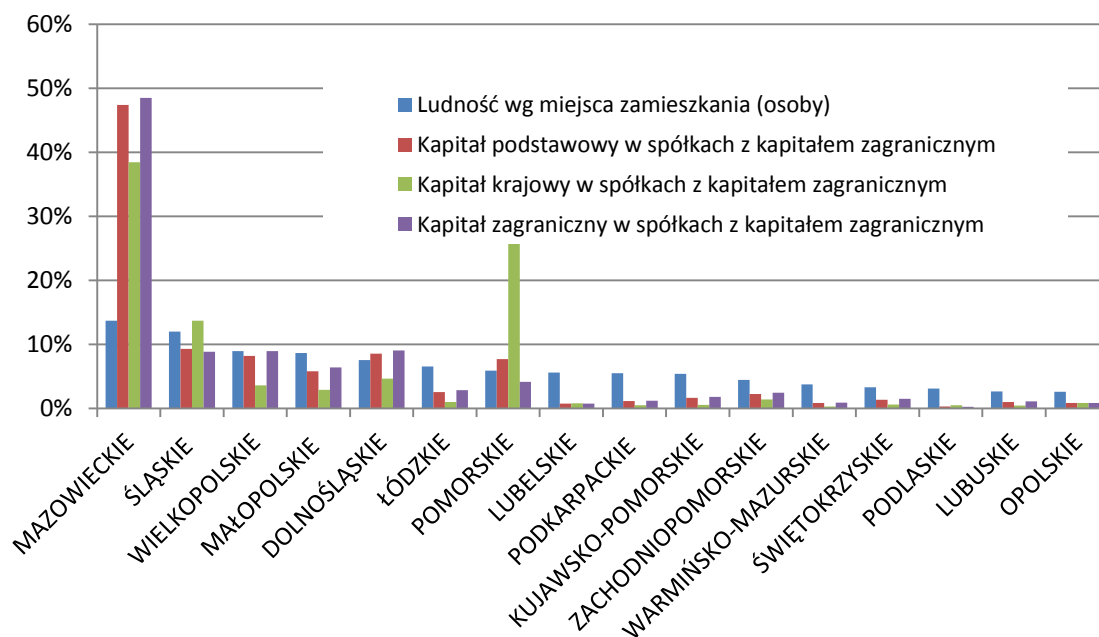
Z opisem metodycznym pomiaru atrakcyjności inwestycyjnej regionów Polski oraz powiatów i gmin można zapoznać się na stronie Instytutu Przedsiębiorstwa Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie Szkoły Głównej Handlowej - <http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KNoP/struktura/IP/publikacje>

Jak wynika z przedstawionego rysunku województwo mazowieckie jest konkurencyjne na rynku inwestycji, gdyż udział województwa w krajowych nakładach inwestycyjnych przedsiębiorstw jest dużo wyższy niż wynikałoby z jego udziału zaludnieniu. O ile udział w zaludnieniu jest równy 13,7%, to udział w wartości nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach jest równy 22,7%. Szczególnie dużo poniesiono nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach usługowych (38% nakładów krajowych), co wynika z dynamicznej serwicyzacji. Wskazuje to na docenianie potencjału rynkowego tego regionu przez inwestorów. Jednocześnie można zauważyć stosunkowo słabszą pozycję województwa mazowieckiego wg kryterium udziału w nakładach inwestycyjnych poniesionych w przemyśle i budownictwie (13,6% krajowej ich wartości). Pod względem tego kryterium województwo mazowieckie ustępuje województwu śląskiemu (17,7%).

Mazowsze stanowi jednocześnie lidera w skali całego kraju, w odniesieniu do bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Ten sam wniosek płynie z analizy wielkości kapitału nagromadzonego w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego - por. rysunek 2.

Na województwo przypada blisko połowa krajowej wartości kapitału podstawowego spółek z udziałem kapitału zagranicznego, przy czym w zbliżonym stopniu dotyczy to kapitału zagranicznego, jak i polskiego tych spółek. Mimo utrzymania pozycji lidera, w latach 2003-2011 udział regionu w polskim rynku BIZ liczony wartością kapitału podstawowego w ww. spółkach spadł z 54% do 48,5% (patrz rys. 3).

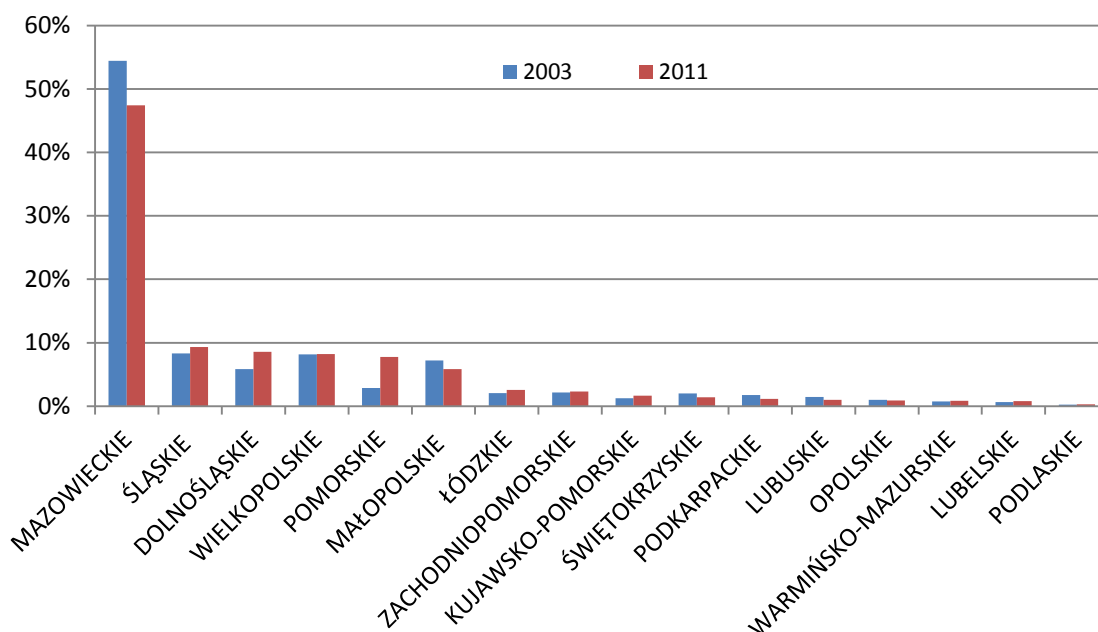
Rysunek 2. Struktura regionalna kapitału w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego w 2011 roku na tle udziału w zaludnieniu (% wielkości krajowej)

Uwaga: są to najbardziej aktualne dane.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (data pobrania 13.11.2013).

Rysunek 3. Pozycja konkurencyjna województw na rynku inwestycji z kapitałem zagranicznym wg wartości kapitału podstawowego spółek z udziałem kapitału zagranicznego w latach 2003 i 2011 (% wielkości krajowej)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, data pobrania 13.11.2013.

Dlatego niezmiernie ważne jest wykorzystanie potencjału inwestycyjnego tkwiącego w całym województwie mazowieckim, w tym także w atrakcyjnych dla inwestorów jednostkach samorządu terytorialnego, położonych poza aglomeracją warszawską.

Województwo mazowieckie jest rozpatrywane jako potencjalna lokalizacja na tle innych regionów europejskich. Biorąc pod uwagę czynnik innowacyjności, rynkowy oraz kapitału ludzkiego region ten jako jedyny spośród polskich jednostek został zaliczony do klasy B zajmując 58 lokatę wśród 270 regionów szczebla NUTS2 w UE – por. Tabela 2 w Aneksie.

Województwo ma przewagę konkurencyjną w zakresie kapitału ludzkiego, ocenionego na klasę A, a także uzyskało oceny C za mikroklimat rynkowy oraz B za innowacyjność.

Jako jedyne w Polsce województwo jest bardziej atrakcyjne od regionów takich jak: regiony: **niemieckie**: Leipzig (NUTS 2006), Gießen, Unterfranken, Freiburg, Saarland, Oberpfalz, Kassel, Arnsberg, Thüringen, Detmold, Oberfranken, Brandenburg, Niederbayern, Mecklenburg-Vorpommern, Koblenz i Chemnitz (NUTS 2006); **francuskie**: Provence-Alpes-Côte d'Azur, Alsace, Aquitaine, Centre (FR), Bretagne, Nord - Pas-de-Calais, Haute-Normandie; **fińskie**: Ita-Suomi (NUTS 2006), Pohjois-Suomi (NUTS 2006), Åland; Länsi-Suomi, **hiszpańskie**: Comunidad Foral de Navarra, Ciudad Autónoma de Ceuta, Principado de Asturias, Aragón, Cantabria, La Rioja, Ciudad Autónoma de Melilla, Castilla y León; **szwedzkie**: Östra Mellansverige, Övre Norrland, Mellersta Norrland; **holenderskie**: Gelderland, Flevoland, Limburg (NL), Overijssel, Zeeland; **brytyjskie**: Greater Manchester, Eastern Scotland, East Anglia, Leicestershire, Rutland and Northamptonshire, East Wales, South Western Scotland, Derbyshire and Nottinghamshire, West Midlands, Kent, North Yorkshire, Essex, Lancashire Merseyside (NUTS 2006), West Yorkshire, Northumberland and Tyne and Wear, Herefordshire, Worcestershire and Warwickshire, Northern Ireland (UK), Dorset and Somerset; **duńskie**: Midtjylland, Sjælland, Nordjylland; Syddanmark;

słoweńskie: Zahodna Slovenija; **bulgarskie:** Yugozapaden; **belgijskie:** Prov. Namur, Prov. West-Vlaanderen, Prov. Liège, Prov. Limburg (BE), Prov. Hainaut; **włoskie:** Liguria, Emilia-Romagna (NUTS 2006), Provincia Autonoma Trento (NUTS 2006), Veneto (NUTS 2006), Piemonte, Provincia Autonoma Bolzano/Bozen (NUTS 2006); **austriackie:** Salzburg, Tirol, Vorarlberg, Oberösterreich, Steiermark; **czeskie:** Jihovýchod, Střední Čechy, Moravskoslezsko; **irländzkie:** Border, Midland and Western.

3. Zróżnicowanie wewnętrzne atrakcyjności inwestycyjnej województw

Powiaty

Do najbardziej atrakcyjnych powiatów województwa mazowieckiego należy zaliczyć: Płock, Ostrołęka, Siedlce, Warszawa, piaseczyński, pruszkowski, warszawski zachodni, Radom, legionowski - patrz tab. 2.

Tabela 1. Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna powiatów województwa mazowieckiego dla gospodarki narodowej oraz wybranych sekcji

Powiat	PAI1_GN	PAI1_GN	PAI1_C	PAI1_G	PAI1_I	PAI1_M
Warszawa	0,417	A	A	A	A	A
Ostrołęka	0,346	A	A	A	A	A
Siedlce	0,342	A	A	A	B	A
Powiat pruszkowski	0,329	A	A	A	A	A
Płock	0,328	A	A	A	A	A
Powiat piaseczyński	0,314	A	A	A	A	A
Powiat warszawski zachodni	0,300	A	A	A	A	A
Powiat grodziski	0,299	A	A	A	A	A
Radom	0,290	B	B	B	D	A
Powiat legionowski	0,283	B	B	B	A	B
Powiat wołomiński	0,257	C	C	C	C	C
Powiat kozienicki	0,249	C	C	C	D	C
Powiat nowodworski	0,248	C	C	C	C	D
Powiat otwocki	0,243	C	C	C	C	C

Źródło: opracowanie własne.

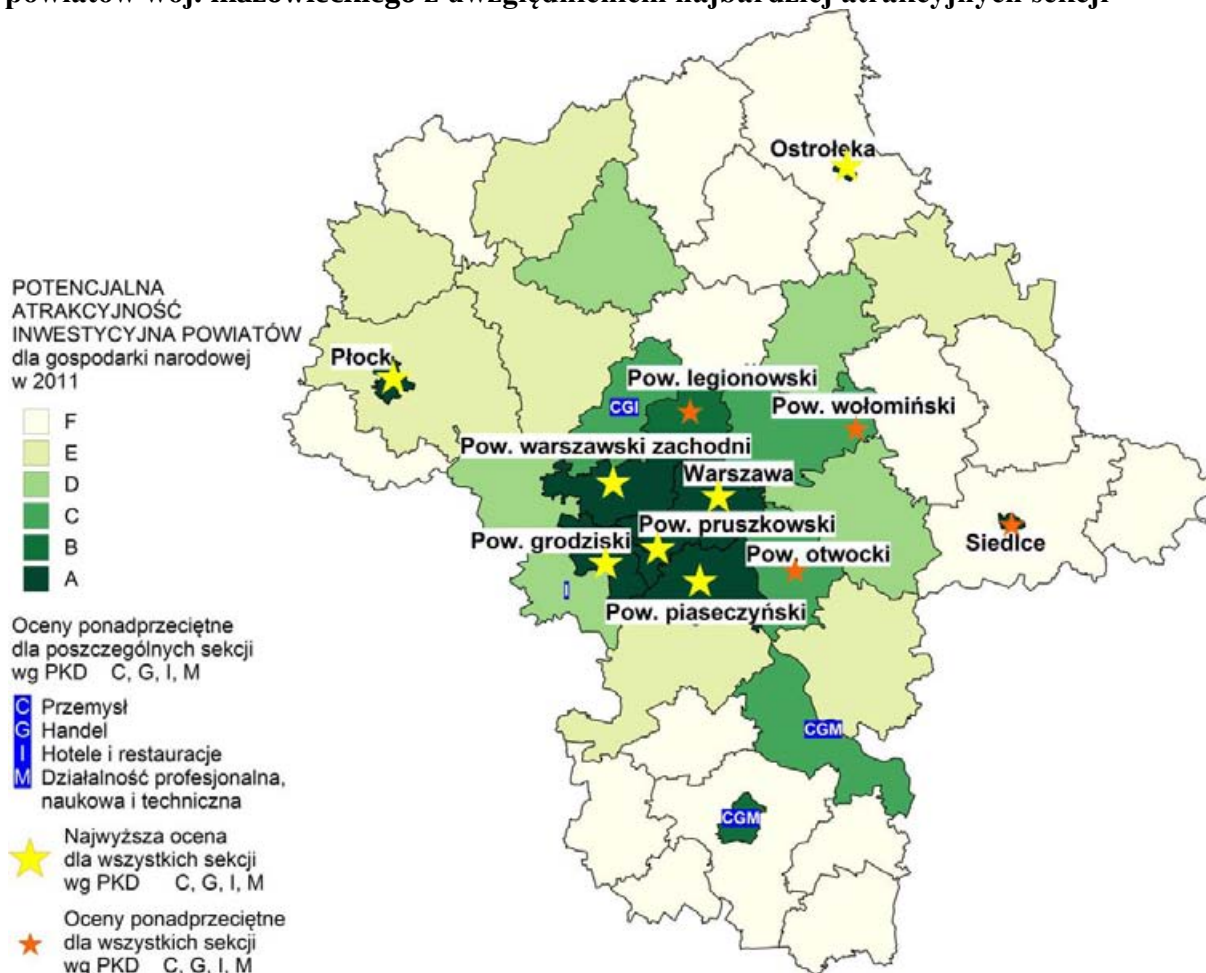
Wymienione powiaty poza powiatami wołomińskim, kozienickim, nowodworskim, otwockim charakteryzują się bardzo wysoką i wysoką atrakcyjnością inwestycyjną. Na wyróżnienie zasługują powiaty grodzkie: Warszawa, Ostrołęka, Płock oraz powiat ziemski pruszkowski, piaseczyński, warszawski zachodni, grodziski, z uwagi na uzyskanie przez te jednostki klasy A potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej dla wszystkich analizowanych sekcji gospodarki narodowej.

W odniesieniu do poniższych sekcji należy wyróżnić dodatkowo następujące powiaty:

- wołomiński, kozienicki, nowodworski, otwocki (klasa C) dla sekcji C,
- wołomiński, kozienicki, nowodworski, otwocki (klasa C) dla sekcji G,
- wołomiński, nowodworski, otwocki, żyrardowski (klasa C) dla sekcji I oraz wołomiński, kozienicki, otwocki dla sekcji M.

Syntetyczną ocenę atrakcyjności inwestycyjnej powiatów województwa mazowieckiego zawiera rysunek 3.

Rysunek 1. Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej powiatów woj. mazowieckiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji

Źródło: opracowanie własne.

Gminy

Podobnie jak w przypadku powiatów, również atrakcyjność gmin wykazuje duże zróżnicowanie. Wśród najlepiej ocenionych znalazły się takie gminy jak: Ciechanów (1), Mława (1), Słupno (2), Płońsk (1), Sierpc (1), Płock (1), Maków Mazowiecki (1), Ostrow Mazowiecka (1), Sokołów Podlaski (1), Wyszaków (3), Ostrołęka (1), Siedlce (1), Białobrzegi (3), Kozienice (3), Pionki (1), Radom (1), M.st.Warszawa (1), Garwolin (1), Legionowo (1), Nieporęt (2), Serock (3), Mińsk Mazowiecki (1), Halinów (3), Sulejów (1), Nowy Dwór Mazowiecki (1), Józefów (1), Otwock (1), Kobylka (1), Marki (1), Ząbki (1), Zielonka (1), Radzymin (3), Wołomin (3), Milanówek (1), Podkowa Leśna (1), Grodzisk Mazowiecki (3), Jaktorów (2), Grójec (3), Konstancin-Jeziorna (3), Lesznowola (2), Piaseczno (3), Tarczyn (3), Piastów (1), Pruszków (1), Brwinów (3), Michałowice (2), Nadarzyn (2), Raszyn (2), Sochaczew (1), Błonie (3), Izabelin (2), Łomianki (3), Ożarów Mazowiecki (3), Stare Babice (2), Żyrardów (1). Znalazło to także odzwierciedlenie w ich wysokich ocenach (A lub B) dla wszystkich analizowanych sekcji - por. tabela 3.

Tabela 2 Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna gmin województwa mazowieckiego w dla gospodarki narodowej oraz wybranych sekcji

Gmina	PAI1_GN	PAI1_GN	PAI1_C	PAI1_G	PAI1_I	PAI1_M
Warszawa (1)	0,313	A	A	A	A	A
Legionowo (1)	0,295	A	A	A	B	A
Lesznowola (2)	0,294	A	A	A	A	A
Ząbki (1)	0,293	A	A	A	A	A
Mińsk Mazowiecki (1)	0,288	A	A	A	A	A
Płońsk (1)	0,283	A	A	A	B	A
Piastów (1)	0,281	A	A	A	D	A
Pruszków (1)	0,280	A	A	A	A	A
Podkowa Leśna (1)	0,276	A	A	A	A	A
Michałowice (2)	0,272	A	A	A	A	A
Ostrołęka (1)	0,269	A	A	A	B	A
Piaseczno (3)	0,265	A	A	A	A	A
Siedlce (1)	0,264	A	A	A	B	A
Pionki (1)	0,262	A	A	A	B	A
Nadarzyn (2)	0,261	A	A	A	A	A
Raszyn (2)	0,261	A	A	A	A	A
Płock (1)	0,258	A	A	A	A	A
Żyrardów (1)	0,258	A	A	A	A	A
Ożarów Mazowiecki (3)	0,257	A	A	A	A	A
Stare Babice (2)	0,256	A	A	A	A	A
Konstancin-Jeziorna (3)	0,255	A	A	A	A	A
Milanówek (1)	0,253	A	A	A	A	A
Garwolin (1)	0,253	A	A	A	B	A
Marki (1)	0,251	A	A	A	A	A
Kobyłka (1)	0,249	A	A	A	B	A
Słupno (2)	0,248	A	A	A	A	A
Nowy Dwór Mazowiecki (1)	0,248	A	A	A	B	A
Ciechanów (1)	0,245	A	A	A	C	A
Grodzisk Mazowiecki (3)	0,243	A	A	A	B	A
Radom (1)	0,243	A	A	A	C	A
Sulejówek * (1)	0,241	A	A	A	B	A
Brwinów (3)	0,239	A	A	A	B	A
Nieporęt (2)	0,238	A	A	A	A	A
Ostrów Mazowiecka (1)	0,236	A	A	A	B	A
Kozienice (3)	0,236	A	A	A	B	A
Łomianki (3)	0,232	A	A	A	A	A
Józefów (1)	0,232	A	A	A	A	A

Serock (3)	0,232	A	A	A	A	A
Wyszków (3)	0,231	A	A	A	A	A
Izabelin (2)	0,231	A	A	A	A	A
Mława (1)	0,229	A	A	A	C	A
Maków Mazowiecki (1)	0,228	A	A	A	C	A
Otwock (1)	0,228	A	A	A	C	A
Sokołów Podlaski (1)	0,227	A	A	B	C	A
Radzymin (3)	0,227	A	A	A	A	B
Tarczyn (3)	0,226	A	A	A	A	B
Błonie (3)	0,225	A	A	B	D	A
Sierpc (1)	0,221	A	A	A	C	A
Wołomin (3)	0,221	A	A	B	D	A
Jaktorów (2)	0,220	A	B	B	D	B
Zielonka (1)	0,220	A	B	B	A	A
Białobrzegi (3)	0,219	A	A	B	B	B
Halinów (3)	0,219	A	A	A	B	B
Sochaczew (1)	0,218	A	A	A	C	A
Grójec (3)	0,218	A	A	A	B	A
Czosnów (2)	0,217	B	A	B	A	B
Wieliszew (2)	0,213	B	B	B	B	B
Garwolin (2)	0,207	B	B	D	D	B
Siedlce (2)	0,207	B	B	B	B	C
Rzekuń (2)	0,206	B	B	B	B	C
Różan (3)	0,205	B	B	B	B	C
Kołbiel (2)	0,204	B	B	B	C	C
Przasnysz (1)	0,202	B	B	B	C	B
Radziejowice (2)	0,202	B	B	B	A	C
Węgrów (1)	0,202	B	B	C	C	B
Gostynin (1)	0,201	B	B	C	C	B
Góra Kalwaria (3)	0,201	B	B	C	C	B
Łosice (3)	0,198	B	B	B	C	C
Mszczonów (3)	0,198	B	C	C	C	C

– gmina miejska, (2) – gmina wiejska, (3) – gmina wiejsko-miejska

Źródło: opracowanie własne.

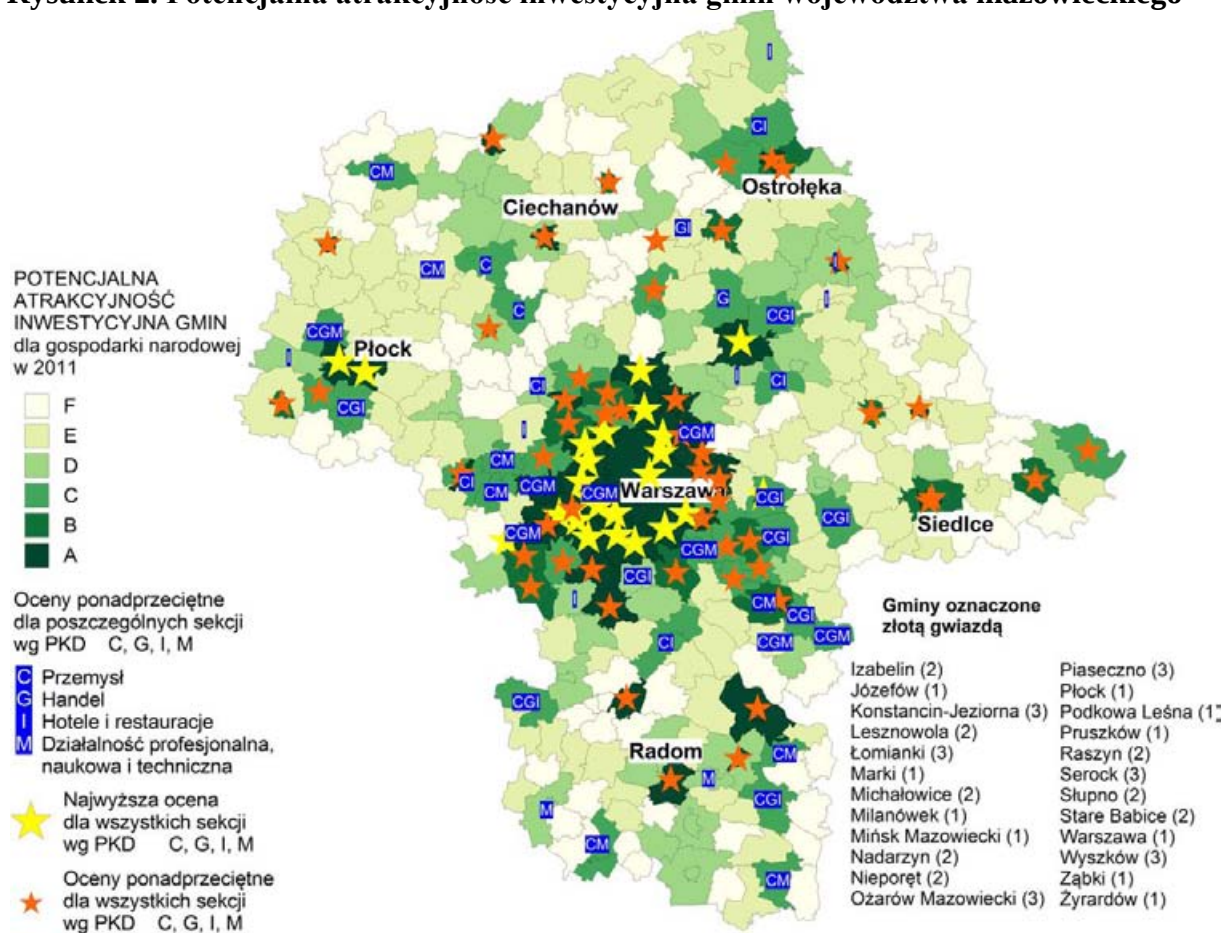
Atrakcyjne gminy to także gminy zaliczone do klasy B wg wskaźnika PAI1_GN, takie jak: Gostynin (1), Łosice (3), Różan (3), Rzekuń (2), Przasnysz (1), Siedlce (2), Węgrów (1), Garwolin (2), Wieliszew (2), Czosnów (2), Kołbiel (2), Góra Kalwaria (3), Mszczonów (3), Radziejowice (2). Również i tę grupę gmin cechuje uniwersalność walorów lokalizacyjnych, dzięki czemu są atrakcyjne dla ogółu rozpatrywanych rodzajów działalności.

Cecha ta nie występuje natomiast we wszystkich gminach zaliczonych do klasy C. Warunek ten spełniły tylko gminy: Wielka Nieszawka (2), Osie (2) – patrz tablica 3 w aneksie.

W odniesieniu do poszczególnych sekcji oprócz już wcześniej wymienionych należy wyróżnić następujące gminy klasy C:

- Głinojeck (3), Gąbin (3), Łąck (2), Stara Biała (2), Raciąż (1), Sochocin (2), Żuromin (3), Lelis (2), Olszewo-Borki (2), Pułtusk (3), Brańszczyk (2), Garbatka-Letnisko (2), Lipsko (3), Szydłowiec (3), Zwoleń (3), Łaskarzew (1), Górzno (2), Pilawa (3), Żelechów (3), Mińsk Mazowiecki (2), Mrozy (2), Siennica (2), Pomiechówek (2), Zakroczym (3), Celestynów (2), Karczew (3), Osieck (2), Jadów (2), Żabia Wola (2), Nowe Miasto nad Pilicą (3), Warka (3), Prażmów (2), Sochaczew (2), Teresin (2), Kampinos (2), Leszno (2), Mszczonów (3) - dla sekcji C,
- Gostynin (1), Gąbin (3), Łąck (2), Stara Biała (2), Czerwonka (2), Olszewo-Borki (2), Pułtusk (3), Węgrów (1), Brańszczyk (2), Rząśnik (2), Zwoleń (3), Łaskarzew (1), Górzno (2), Pilawa (3), Żelechów (3), Mińsk Mazowiecki (2), Mrozy (2), Siennica (2), Pomiechówek (2), Celestynów (2), Karczew (3), Wiązowna (2), Nowe Miasto nad Pilicą (3), Góra Kalwaria (3), Leszno (2), Mszczonów (3) - dla sekcji G,
- Ciechanów (1), Gostynin (1), Mława (1), Gąbin (3), Nowy Duninów (2), Sierpc (1), Łosice (3), Maków Mazowiecki (1), Czerwonka (2), Lelis (2), Łyse (2), Olszewo-Borki (2), Brok (3), Przasnysz (1), Pułtusk (3), Sokołów Podlaski (1), Węgrów (1), Zabrodzie (2), Zwoleń (3), Radom (1), Górzno (2), Mrozy (2), Leoncin (2), Pomiechówek (2), Zakroczym (3), Otwock (1), Celestynów (2), Kołbiel (2), Jadów (2), Pniewy (2), Warka (3), Góra Kalwaria (3), Sochaczew (1), Mszczonów (3) - dla sekcji I,
- Łąck (2), Stara Biała (2), Raciąż (1), Żuromin (3), Łosice (3), Sarnaki (2), Różan (3), Olszewo-Borki (2), Rzekuń (2), Siedlce (2), Garbatka-Letnisko (2), Lipsko (3), Przysucha (3), Jedlnia-Letnisko (2), Szydłowiec (3), Łaskarzew (1), Pilawa (3), Żelechów (3), Pomiechówek (2), Celestynów (2), Karczew (3), Kołbiel (2), Osieck (2), Żabia Wola (2), Teresin (2), Kampinos (2), Mszczonów (3), Radziejowice (2) - dla sekcji M.

Syntetyczną ocenę atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa mazowieckiego zawiera rysunek 4.

Rysunek 2. Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna gmin województwa mazowieckiego

Źródło: opracowanie własne.

4. Wsparcie instytucjonalne inwestora i przedsiębiorcy w województwie

Rozwój instytucji otoczenia biznesu w regionie stanowi ważny czynnik jego atrakcyjności inwestycyjnej. Szczególnie istotną rolę odgrywają instytucje wspierające przedsiębiorczość, rozwiązania proinwestycyjne, komercjalizację badań naukowych i innowacyjność przedsiębiorstw. Wśród instytucji okołobiznesowych w województwie (z wyłączeniem instytucji naukowo-badawczych), które mają wpływ na rozwój gospodarczy regionu znajdują się m.in. następujące podmioty:

- izby gospodarcze: Izba Gospodarcza Regionu Płockiego, Mazowiecka Izba Gospodarcza w Ciechanowie, Izba Przemysłowo-Handlowa Ziemi Radomskiej, Izba Rzemiosła i Małej Przedsiębiorczości w Radomiu, Ogólnopolska Izba Branży Skórzanej z siedzibą w Radomiu, Warszawska Izba Gospodarcza, Mazowiecka Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Warszawie, Izba Rzemieślnicza Mazowska Kurpi i Podlasia, Izba Gospodarcza Producentów i Operatorów Urządzeń Rozrywkowych w Józefowie, Ogólnopolska Izba Gospodarcza Producentów Mebli w Warszawie, Polska Izba Przemysłu Chemicznego - Związek Pracodawców w Warszawie, Polska Izba Paliw Płynnych w Warszawie, Cukrownicza Izba Gospodarcza, Izba Gospodarcza Przemysłu Elektrotechnicznego, Izba Gospodarcza Rękodziela Ludowego i Artystycznego Cepelia, Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji, Krajowa Izba Opakowań, Polska Izba Konstrukcji Stalowych, Polska Izba Motoryzacji, Polska Izba Przemysłowo-Handlowa Budownictwa, Polska Izba Przemysłu Farmaceutycznego i Wyrobów Medycznych POLFARMED, Polska Izba Systemów Alarmowych, Geodezyjna Izba Gospodarcza, Izba Gospodarcza CIEPŁOWNICTWO POLSKIE, Izba Gospodarcza Energetyki i Ochrony Środowiska, Izba Gospodarcza Medycyna Polska, Izba Gospodarcza Transportu Lądowego, Izba Kupców i Przemysłowców, Izba Projektowania Budowlanego, Krajowa Izba Budownictwa, Ogólnopolska Izba Gospodarcza Recyklingu, Polska Izba Druku, Polska Izba Gospodarcza Transportu Samochodowego i Spedycji, Polska Izba Ochrony Osób i Mienia, Polska Izba Handlu, Izba Gospodarcza Komunikacji Miejskiej, Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji, Izba Przedsiębiorców Branży Biurowo-Szkolnej, Izba Przemysłowo-Handlowa Inwestorów Zagranicznych, Izba Gospodarcza Farmacja Polska, Krajowa Rada Drobiarstwa - Izba Gospodarcza w Warszawie, Izba Architektów RP, Krajowa Izba Gospodarczo-Rehabilitacyjna,
- stowarzyszenia (w tym centra biznesu): Naczelna Organizacja Techniczna Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych, Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji RP Oddział w Warszawie, Stowarzyszenie Polskich Energetyków, Polskie Stowarzyszenie Sprzedaży Bezpośredniej, "Bfb" - Stowarzyszenie Bezpieczne Finanse Biznesu, "Centrum Scots" Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Regionalnego, "Ekoland" Stowarzyszenie Producentów Żywności Metodami Ekologicznymi Zarząd Główny, "IAA" Międzynarodowe Stowarzyszenie Reklamy w Polsce, "Krajowa Unia Producentów Soków" Stowarzyszenie, "Norwegian Business Forum" Stowarzyszenie, "Polalarm" Ogólnopolskie Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Systemów Zabezpieczeń, "Polalda" Stowarzyszenie Polskich Dyspozytorów Lotniczych, "Polbisco" Stowarzyszenie Polskich Producentów Wyrobów Czekoladowych i Cukierniczych, "Polska Rada Centrów Handlowych" Stowarzyszenie, "Polskie Stowarzyszenie Klasy Laser", "Polski Instytut Kontroli Audytu i Kontrolingu - Stowarzyszenie Zawodowe", "Procax" Polskie Stowarzyszenie Upowszechniania Komputerowych Systemów, SAR-Stowarzyszenie Komunikacji Marketingowej, "Stowarzyszenie Dystrybutorów Papieru", Stowarzyszenie Europejskie Centrum Arbitrażu, Stowarzyszenie Informatyków Polskich,

Stowarzyszenie Verum Prawo Dla Przedsiębiorców", Agencja Promocyjno-Usługowa Stowarzyszenia Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów "Pro Inventor" Sp. z o.o., Stowarzyszenie "Radomskie Centrum Przedsiębiorczości", Stowarzyszenie Rozwoju Aktywności Społecznej, Stowarzyszenie Rozwoju Społeczno – Gospodarczego,

- inkubatory przedsiębiorczości: Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości, Akademicki Inkubator Technologiczny, Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości przy Politechnice Warszawskiej, Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości przy SGGW, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Akademii Podlaskiej, Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości przy Płockim Parku Przemysłowo-Technologicznym, Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości przy Szkole Głównej Handlowej, Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Warszawskim, Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości przy Wyższej Szkole Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego, Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości przy Wyższej Szkole Informatyki Stosowanej i Zarządzania,
- Parki (technologiczne, naukowo-badawcze, przemysłowe): Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny,
- ośrodki doradztwa (w tym: doradztwa personalnego, rolniczego): Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Radomiu, Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Warszawie, Ośrodek Doradztwa Finansowego i Konsumenckiego w Warszawie,
- instytucje finansowe (fundusze poręczeniowe i gwarancyjne): Mazowiecki Regionalny Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o., FIRMA 2000 Sp. z o.o., Fundacja Gospodarcza im. Karola Marcinkowskiego, Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, Fundacja Poszanowania Energii, Instytut Technologii Eksploatacji - Państwowy Instytut Badawczy w Radomiu, Izba Rzemieślnicza Mazowska, Kurpi i Podlasia w Warszawie, Mistery Audytor Adviser Sp. z o.o., Sekwencja Spółka z Ograniczoną Odpowiedzialnością, The Quality Of Life Ireneusz Kozera, Wastech Recycling sp. z o.o., Zakład Doskonalenia Zawodowego w Płocku, Zakład Doskonalenia Zawodowego w Warszawie,
- inne: Związek Pracodawców Warszawy i Mazowsza, Agencja Rozwoju Mazowsza S.A., Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. w Ostrołęce,

Naczelna Organizacja Techniczna Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych.

Działalność Federacji i zrzeszonych w niej Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych to m.in. usługi w zakresie ekspertyz i opinii technicznych, pomiarów i badań laboratoryjnych, prac projektowych, doradztwa technicznego, instalacji, rozruchu, obsługi i serwisu urządzeń wraz z opracowaniem instrukcji obsługi, realizacji prac wdrożeniowych; prowadzenie szkoleń i doskonalenie kadr technicznych i menedżerskich (w tym z udziałem partnerów z zagranicy) oraz praktyk i staży zawodowych dla młodej kadry za granicą; nadawanie stopni specjalizacji zawodowej inżynierom i technikom, uprawnień tłumaczy tekstów technicznych, uprawnień rzeczoznawców technicznych; opiniowanie projektów aktów prawnych, dotyczących różnych dziedzin gospodarki; organizowanie imprez naukowo - technicznych jak kongresy, konferencje, sympozja, narady, seminaria, wystawy, pokazy, "dni techniki", itp., Olimpiady Wiedzy Technicznej, Turnieju Wiedzy o Wynalazczości, Konkursu Młodych Mistrzów Techniki.

(http://www.not.org.pl/not/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=69, 30.10.2013.).

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości. AIP działają przy 31 uczelniach w Polsce, w inkubatorach funkcjonuje ponad 1400 firm. Inkubatory mają na celu wspieranie przedsiębiorczości poprzez pomoc w zakładaniu i rozwoju małych i średnich firm przez młodych ludzi oraz tworzeniu innowacyjnych pomysłów biznesowych mających stanowić przewagę konkurencyjną polskiej gospodarki. Oferta AIP dotyczy trzech obszarów – firmy, wiedzy oraz społeczności i obejmuje m.in.: ułatwienia w rejestracji firmy, możliwość korzystania z wyposażonych biur i sal dydaktycznych oraz usług księgowych i prawnych, bezpłatne usługi szkoleniowe i spotkania mentoringowe, pomoc w znalezieniu partnerów biznesowych, usługi informacyjne dotyczące pozyskania finansowania działalności gospodarczej. (<http://nowa.inkubatory.pl/>, 30.10.2013.).

Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny. PPPT jest obszarem inwestycyjnym obejmującym powierzchnię ponad 200 ha z obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. PPPT posiada do wynajęcia powierzchnie biurowe i szkoleniowo – konferencyjne. Oferta dla inwestorów przemysłowych obejmuje strefy inwestycyjne o profilu usługowo-produkcyjnym oraz produkcyjno-przemysłowym. Wśród zachęt inwestycyjnych wymienić można m.in. pakiet pomocowy w zakresie zwolnień z podatku od nieruchomości wspierający nowe inwestycje, który dedykowany jest przedsiębiorcom inwestującym na terenie PPPT, a także program pomocowy obejmujący zwolnienia z podatku od nieruchomości przeznaczony dla przedsiębiorców innowacyjnych lub prowadzących działalność badawczo-rozwojową. Park oferuje wsparcie w zakresie konsultacji technicznych, projektowania architektonicznego i technicznego, wsparcia w dostępie do funduszy UE, a także obsługę na etapie przygotowania i realizacji inwestycji. Inwestycjom na terenie PPPT może być przyznany status specjalnej strefy ekonomicznej, co oznacza możliwość ubiegania się przez przedsiębiorców o zwolnienie z podatku dochodowego. PPPT oferuje również pomoc w zakresie pozyskiwania zasobów ludzkich poprzez organizację rekrutacji i szkolenia kadr zgodnie z oczekiwaniami inwestora. W ofercie Parku znajdują się usługi szkoleniowe świadczone przez spółkę Centrum Edukacji Sp. z o.o. Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny realizuje obecnie program rozwoju skierowany głównie do inwestorów z sektora nowoczesnych usług biznesowych (Business Process Outsourcing Centres, BPO/SSC). Planowana jest realizacja nowoczesnego obiektu funkcjonującego jako Centrum Usług Korporacyjnych, w którym inwestorzy branży BPO / SSC oferować będą usługi i produkty obejmujące procesy finansowe, księgowe, zarządzania zasobami ludzkimi, sprzedaży i zakupów oraz szeroko pojmowane procesy wiedzy. (www.pppt.pl/, 30.10.2013.).

Związek Pracodawców Warszawy i Mazowsza. Związek bierze udział w tworzeniu regulacji prawnych oraz wspiera budowanie rynku kapitałowego, m.in. poprzez udział swoich przedstawicieli w pracach komisji sejmowych. ZPWIM oferuje szkolenia oraz doradztwo dla firm w zakresie m.in.: pozyskiwania kapitału na realizację przedsięwzięć gospodarczych, audytów przedprojektowych – przygotowania jednostki do wprowadzania systemu monitorowania i zarządzania realizowanymi projektami oraz wdrażania innowacji, przygotowania biznes planów przedsięwzięć gospodarczych, współpracy gospodarczej z zagranicą. Związek wspiera innowacyjność przedsiębiorstw (poprzez wsparcie doradcze w procesie aplikacji o środki pomocowe na finansowanie innowacji, diagnozę poziomu innowacyjności firm, audyty technologiczne w przedsiębiorstwach, doradztwo w procesie wdrażania innowacji w firmach) oraz działania kooperacyjne firm (pomoc doradcza i szkoleniowa w procesie budowania strategii kooperacyjnych - np. sieci współpracy, klastry, konsorcja - wsparcie w zakresie pozyskiwania środków UE na finansowanie działań kooperacyjnych, koordynacja klastrów i sieci współpracy). ZPWIM wspiera firmy w procesie eksportu towarowego do Rosji. Związek bierze udział jako pośrednik finansowy

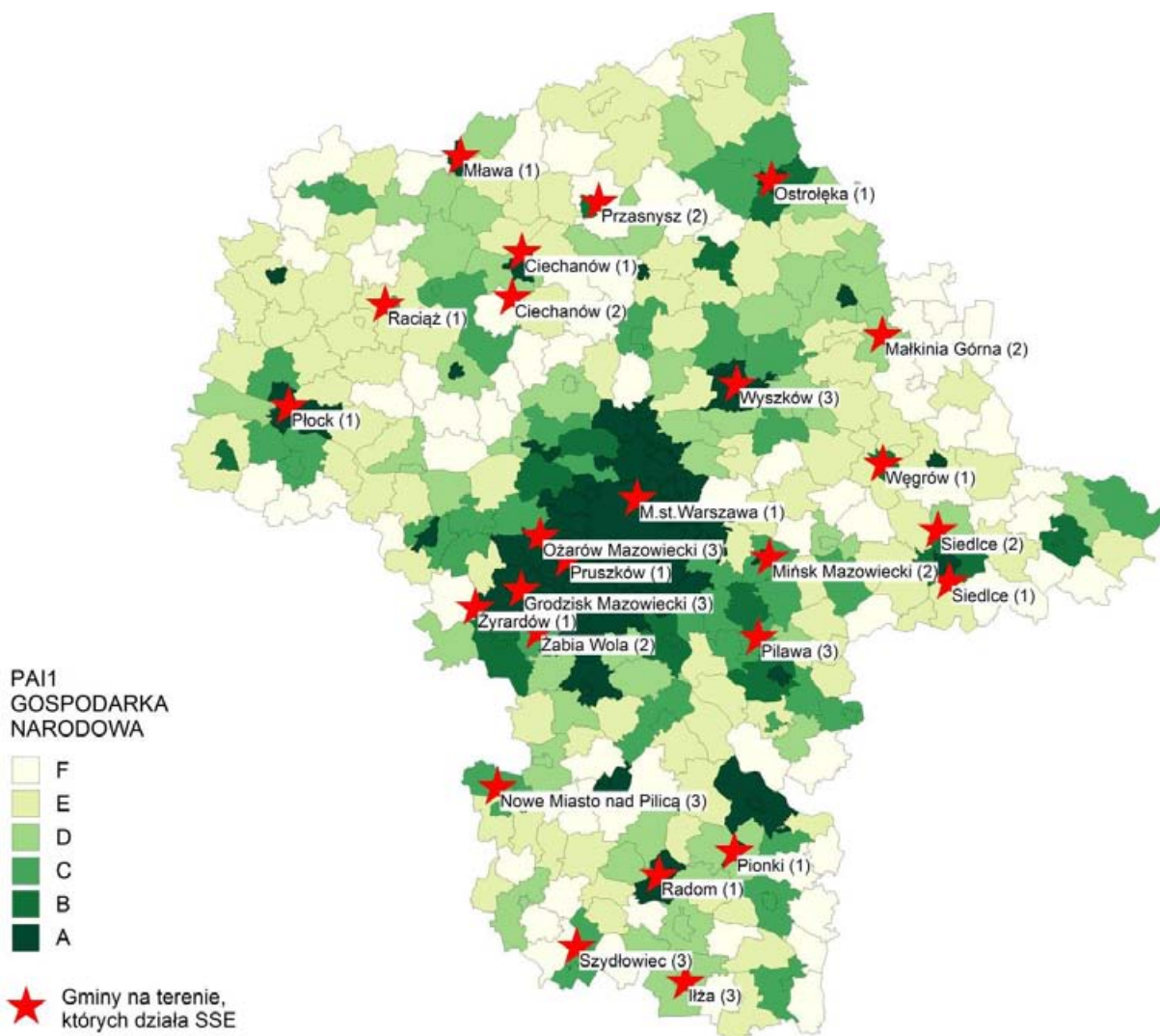
w pilotażowym projekcie rządowym wspierania przedsiębiorczości wśród młodzieży akademickiej oraz absolwentów - "Wsparcie w starcie" poprzez udzielanie preferencyjnych pożyczek. (www.zpwim.pl/, 30.10.2013.).

Agencja Rozwoju Mazowsza S.A. Do podstawowych zadań Agencji należy realizacja Strategii e-Rozwoju Mazowsza, rozwój kapitału ludzkiego, promocja gospodarcza regionu, obsługa inwestora i eksportera, oraz projekty i zadania rewitalizacji oraz konsultingu. Działania Agencji prowadzone są poprzez jednostki wewnętrzne: Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera (w ramach COiE istnieją dostępne online bazy: baza Mazowieckiej Oferty Eksportowej – Made in Mazovia - oraz baza terenów inwestycyjnych), Dział Funduszy Unijnych i Szkoleń (usługi szkoleniowo-doradcze w zakresie pozyskiwania funduszy europejskich), Dział Społeczeństwa Informacyjnego (zadaniem Działu jest rozwój społeczeństwa informacyjnego na Mazowszu poprzez realizację projektów głównych Strategii e-Rozwoju Województwa Mazowieckiego), Dział Rewitalizacji i Konsultingu (zajmuje się zagadnieniami z zakresu rewitalizacji miast, terenów przemysłowych, powojсковych oraz wodnych obszarów śródlądowych a także problematyką związaną z rozwojem i realizacją polityki miejskiej na terenie województwa Mazowieckiego). (www.armsa.pl/, 30.10.2013.).

Specjalne strefy ekonomiczne w województwie mazowieckim - efekty funkcjonowania

Na terenie województwa mazowieckiego funkcjonuje 5 specjalnych stref ekonomicznych: Łódzka, Starachowicka, Suwalska, Warmińsko-Mazurska i Tarnobrzeska. Do końca 2012 r. strefy swoim zasięgiem obejmowały nieruchomości położone na terenie 12 miast i 13 gmin - zob. rys. 5.

Rys. 5. Rozmieszczenie specjalnych stref ekonomicznych na terenie województwa mazowieckiego

Źródło: Opracowanie własne.

Pierwsze tereny strefowe powołano w 2001 r. Przedsiębiorstwa strefowe działające w regionie poniosły do końca 2012 r. nakłady inwestycyjne na łączną kwotę 3,1 mld zł, co stanowi 4% wszystkich nakładów inwestycyjnych poniesionych w SSE w Polsce. W tym samym okresie przedsiębiorstwa strefowe utworzyły 7 tys. nowych miejsc pracy w regionie, co stanowi 4% wszystkich nowych miejsc pracy utworzonych w strefach (tab. 4).

Tab. 4. Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych na koniec 2012 r.

Nazwa SSE i podstrefy	Powiat, gmina	Sektory wiodące (co najmniej 20% udziału w przychodach lub zatrudnieniu)	Skumulowane nakłady inwestycyjne na koniec 2012 r. w mln zł	Liczba miejsc pracy na koniec 2012 r.
Warmińsko-Mazurska SSE/ Podstrefa Ciechanów	Powiat ciechanowski, gmina Ciechanów (1)	usługi związane z działalnością wydawniczą	87,25	159
Warmińsko-Mazurska SSE/ Podstrefa Ciechanów	Powiat ciechanowski, gmina Ciechanów (2)	artykuły spożywcze	137,48	88
Warmińsko-Mazurska SSE/ Podstrefa Mława	Powiat mławski, gmina Mława (1)	komputery, wyroby elektroniczne i optyczne	523,06	2 837
Łódzka SSE/ Podstrefa Raciąż	Powiat płoński, gmina Raciąż (1)	artykuły spożywcze	80,00	76
Łódzka SSE/ Podstrefa Płock	Powiat m.Płock, gmina Płock (1)	wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	91,79	63
Suwalska SSE/ Podstrefa Południowa Małkinia	Powiat ostrowski, gmina Małkinia Górna (2)	wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	249,94	155
Tarnobrzaska SSE/ Podstrefa Przasnysz	Powiat przasnyski, gmina Przasnysz (2)	brak inwestorów		
Tarnobrzaska SSE/ Podstrefa Siedlce	Powiat siedlecki, gmina Siedlce (2)	brak inwestorów		
Tarnobrzaska SSE/ Podstrefa Węgrów	Powiat węgrowski, gmina Węgrów (1)	wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	17,42	6
Tarnobrzaska SSE/ Podstrefa Radom	Powiat wyszkowski, gmina Wyszaków (3)	usługi poligraficzne i usługi reprodukcji zapisanych nośników informacji	225,30	966
Warmińsko-Mazurska SSE/ Podstrefa Ostrołęka	Powiat m.Ostrołęka, gmina Ostrołęka (1)	artykuły spożywcze	1,71	
Tarnobrzaska SSE/ Podstrefa Siedlce	Powiat m.Siedlce, gmina Siedlce (1)	maszyny i urządzenia, gdzie indziej niesklasyfikowane	243,30	398
Tarnobrzaska SSE/ Podstrefa Radom	Powiat radomski, gmina Pionki (1)	meble	2,94	61
Starachowicka SSE/ Podstrefa Ilża	Powiat radomski, gmina Ilża (3)	brak inwestorów		
Starachowicka SSE/	Powiat szydlowiecki, gmina	papier i wyroby z papieru	35,31	186

Podstrefa Szydłowiec	Szydłowiec (3)			
Tarnobrzaska SSE/ Podstrefa Radom	Powiat m.Radom, gmina Radom (1)	napoje, maszyny i urządzenia, gdzie indziej niesklasyfikowane,	516,20	1 292
Łódzka SSE/ Podstrefa Warszawa	Powiat m. st. Warszawa, gmina M.st.Warszawa (1)	papier i wyroby z papieru	586,20	184
Tarnobrzaska SSE/ Podstrefa Radom	Powiat garwoliński, gmina Pilawa (3)	chemikalia i wyroby chemiczne, metale,	115,94	89
Tarnobrzaska SSE/ Podstrefa Mińsk Mazowiecki	Powiat miński, gmina Mińsk Mazowiecki (2)	papier i wyroby z papieru	0,31	
Łódzka SSE/ Podstrefa Grodzisk Mazowiecki	Powiat grodziski, gmina Grodzisk Mazowiecki (3)	maszyny i urządzenia, gdzie indziej niesklasyfikowane	64,52	57
Łódzka SSE/ Podstrefa Żabia Wola	Powiat grodziski, gmina Żabia Wola (2)	brak inwestorów		
Tarnobrzaska SSE/ Podstrefa Nowe Miasto Nad Pilicą	Powiat grójecki, gmina Nowe Miasto nad Pilicą (3)	brak inwestorów		
Łódzka SSE/ Podstrefa Pruszków	Powiat pruszkowski, gmina Pruszków (1)	pozostałe wyroby	3,00	17
Tarnobrzaska SSE/ Podstrefa Radom	Powiat warszawski zachodni, gmina Ożarów Mazowiecki (3)	wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń, komputery, wyroby elektroniczne i optyczne,	118,80	380
Łódzka SSE/ Podstrefa Żyrardów	Powiat żyrardowski, gmina Żyrardów (1)	urządzenia elektryczne i nieelektryczny sprzęt gospodarstwa domowego	2,56	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Gospodarki.

Największe wartościowo inwestycje napłynęły do Radomia, Warszawy i Ostrołęki. W Radomiu inwestycje zrealizowali producenci wyrobów metalowych: ALMECH s.c. Alina i Stanisław Jasik, HART MET Sp. z o.o. ALTHA POWDER METALLURGY Sp. z o.o. TOHO POLAND Sp. z o.o., a także MEDICOFARMA Sp. z o.o. - producent leków i preparatów farmaceutycznych, ZBYSZKO COMPANY Sp. z o.o. - produkcja napojów i soków owocowych i warzywnych. W Warszawie inwestycje podjęli: Procter and Gamble Operations Polska Sp. z o.o. (Holandia, art. higieniczne), ATM S.A. (Polska, BPO), a w Ostrołęce: GIPSEL Sp. z o.o. (Polska, wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych), Produkcja Elementów Betonowych NATRIX Sp. z o.o. (Polska, wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych), Stora Enso Poland S.A. (Szwecja, papier i wyroby z papieru), MELVIT S.A. (Polska, artykuły spożywcze).

Zgodnie z planami rozwoju poszczególnych stref ekonomicznych na terenie województwa mazowieckiego zakłada się pozyskiwanie inwestorów:

- Z sektora nowoczesnych usług, w tym badawczo-rozwojowych, przy wykorzystaniu istniejącego zaplecza naukowo-badawczego, a także tworzenie centrów wysokich technologii, parków przemysłowych i stymulowanie powiązań kooperacyjnych między przedsiębiorstwami, w przypadku Łódzkiej SSE,
- z branży przetwórstwa spożywczego, maszynowej, materiałów budowlanych, elektrotechnicznej i motoryzacyjnej gwarantujących tworzenie miejsc pracy na obszarach pozametropolitalnych dotkniętych wysoką stopą bezrobocia, w przypadku Starachowickiej SSE,
- tworzących znaczącą liczbę nowych miejsc pracy i wykorzystujących tradycje przemysłowe wschodniego Mazowsza oraz dostępna kadrę pracowniczą - w przypadku Suwalskiej SSE,
- aktywizujących tereny w bezpośrednim otoczeniu aglomeracji stołecznej m.in. z branży przetwórstwa spożywczego, maszynowej, materiałów budowlanych, elektrotechnicznej i motoryzacyjnej, branży metalowej, mechaniki precyzyjnej, i przemysłu tworzyw sztucznych w przypadku Tarnobrzeskiej SSE
- z branży elektronicznej i elektrotechnicznej, maszynowej oraz chemicznej, w przypadku Warmińsko-Mazurskiej SSE.

Gmina na 5

Studenckie Koło Naukowe Przedsiębiorczości i Analiz Regionalnych, działające przy Instytucie Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej już po raz kolejny opublikowało wyniki raportu z badania jakości obsługi potencjalnych inwestorów przez urzędy gmin. Przedmiotem badań jakościowych nad atrakcyjnością inwestycyjną jest ocena stron internetowych oraz ocena kontaktu elektronicznego w wersji polsko - i anglojęzycznej z urzędami gmin. Efektem badania jest ranking Gmina na 5!, który nagradza tym tytułem jednostki samorządu terytorialnego wyróżniające się wysokim poziomem obsługi z wykorzystaniem elektronicznych narzędzi komunikacji. Badania prowadzone są metodą tajemniczego klienta (ang. *mystery client*). W tegorocznej edycji na potrzeby rankingu ocenie poddano wszystkie gminy klasy A wg rankingu PAI 2010.

W efekcie przeprowadzonej oceny tytułem "Gminy na 5!" wyróżniono 90 gmin, z czego 8 z terenu województwa mazowieckiego (tab. 5).

Tabela 5. Gminy województwa mazowieckiego nagrodzone tytułem Gminy na 5!

Lokata w rankingu	Gmina	Ocena witryn internetowych	Ocena korespondencji w języku polskim	Ocena korespondencji w języku angielskim	Suma
6	Płock (1)	10,5	7,0	11,0	28,5
12	Sochaczew (1)	12,5	9,0	6,0	27,5
16	Mława (1)	12,5	9,0	5,0	26,5
28	Radom (1)	11,0	9,0	5,0	25,0
49	Nowy Dwór Mazowiecki (1)	8,0	7,0	7,0	22,0
62	Płońsk (1)	7,0	9,0	5,0	21,0

67	Milanówek (1)	9,5	11,0	0,0	20,5
87	Ciechanów (1)	10,5	9,0	0,0	19,5

Źródło: Opracowanie własne.

Tym, co wyróżnia strony internetowe wszystkich omawianych gmin jest ich obecność na portalach społecznościowych. Dodatkowo Płońsk i Radom posiadają wersję strony dla osób słabowidzących. Wyróżnikiem Płońska jest oferta inwestycyjna z mapami i wrysem działek. W odpowiedziach na korespondencję w języku polskim Ciechanów, Radom i Sochaczew Mława wyróżniły jakością odpowiedzi. Z kolei w korespondencji obcojęzycznej wyróżnił się Płock, którego odpowiedź można uznać za wzorcową.

5. Mocne i słabe strony województwa

Województwo mazowieckie jest regionem o silnie zarysowanej specyfice, mającej wpływ na jego mocne i słabe strony. Jeśli dokonamy ich podziału w zależności od głównych uwarunkowań i czynników lokalizacji inwestycji, ujętych w mikroklimatach tworzących oceny potencjalnej i rzeczywistej atrakcyjności inwestycyjnej, to można je pogrupować w mocne strony (mikroklimaty o ocenach A, B lub C) oraz słabe strony (mikroklimaty o ocenach D, E lub F) - patrz tabela 6.

Tabela 6. Mocne i słabe strony województwa mazowieckiego

Mocne strony województwa wg mikroklimatów IP SGH	Słabe strony województwa wg mikroklimatów IP SGH
Gospodarka narodowa	
Mikroklimat zasoby pracy klasa A Mikroklimat infrastruktura techniczna klasa B Mikroklimat infrastruktura społeczna klasa C Mikroklimat społeczny klasa A Mikroklimat rynkowy klasa A Mikroklimat administracja klasa A Mikroklimat innowacyjność klasa A Produktywność pracy przedsiębiorstw klasa A Rentowność majątku trwałego klasa B Samofinansowanie jst klasa A Nakłady inwestycyjne klasa A	Rentowność przedsiębiorstw klasa E
Przemysł kapitałochłonny	
Mikroklimat zasoby pracy klasa A Mikroklimat infrastruktura techniczna klasa C Mikroklimat społeczny klasa B Mikroklimat rynkowy klasa A Mikroklimat administracja klasa B Mikroklimat innowacyjność klasa B	Mikroklimat infrastruktura społeczna klasa D

Rentowność majątku trwałego klasa A Produktywność pracy przedsiębiorstw klasa A Samofinansowanie jst klasa A Nakłady inwestycyjne klasa A	
Przemysł pracochłonny	
Mikroklimat zasoby pracy klasa B Mikroklimat infrastruktura techniczna klasa B Mikroklimat społeczny klasa A Mikroklimat rynkowy klasa A Mikroklimat administracja klasa A Rentowność majątku trwałego klasa A Produktywność pracy przedsiębiorstw klasa A Samofinansowanie jst klasa A Nakłady inwestycyjne klasa A	Mikroklimat infrastruktura społeczna klasa D
Handel	
Mikroklimat zasoby pracy klasa B Mikroklimat infrastruktura techniczna klasa C Mikroklimat infrastruktura społeczna klasa C Mikroklimat społeczny klasa A Mikroklimat rynkowy klasa A Mikroklimat administracja klasa A Rentowność majątku trwałego klasa B Produktywność pracy przedsiębiorstw klasa A Samofinansowanie jst klasa A Nakłady inwestycyjne klasa A	
Turystyka	
Mikroklimat zasoby pracy klasa A Mikroklimat infrastruktura techniczna klasa C Mikroklimat społeczny klasa B Mikroklimat rynkowy klasa A Mikroklimat administracja klasa B Rentowność majątku trwałego klasa A Produktywność pracy przedsiębiorstw klasa A Samofinansowanie jst klasa A Nakłady inwestycyjne klasa A	Mikroklimat infrastruktura społeczna klasa D
Działalność profesjonalna naukowa i techniczna	
Mikroklimat zasoby pracy klasa A Mikroklimat infrastruktura techniczna klasa B Mikroklimat infrastruktura społeczna klasa C Mikroklimat społeczny klasa A Mikroklimat rynkowy klasa A	Rentowność majątku trwałego klasa F

Mikroklimat administracja klasa B	
Mikroklimat innowacyjność klasa B	
Produktywność pracy przedsiębiorstw klasa A	
Samofinansowanie jst klasa A	
Nakłady inwestycyjne klasa A	

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Instytutu Przedsiębiorstwa SGH.

Podsumowanie

Lokomotywami rozwoju województwa mazowieckiego są miasta na prawach powiatu: Warszawa, Ostrołęka, Siedlce, Płock, Radom oraz powiaty: pruszkowski, piaseczyński, warszawski zachodni, grodziski, legionowski, wołomiński, kozienicki, nowodworski i otwocki, jak również powstałe w tym regionie specjalne strefy ekonomiczne.

W związku z konkurencyjnością średnich i dużych przedsiębiorstw województwo mazowieckie jest predestynowane do **tworzenia klastrów międzyregionalnych**, zwłaszcza w takich sektorach, jak: produkcja odzieży, poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji, działalność wydawnicza, produkcja wyrobów piekarskich i mącznych, produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych, produkcja szkła i wyrobów ze szkła, produkcja pozostałych gotowych wyrobów metalowych, produkcja maszyn i narzędzi mechanicznych.

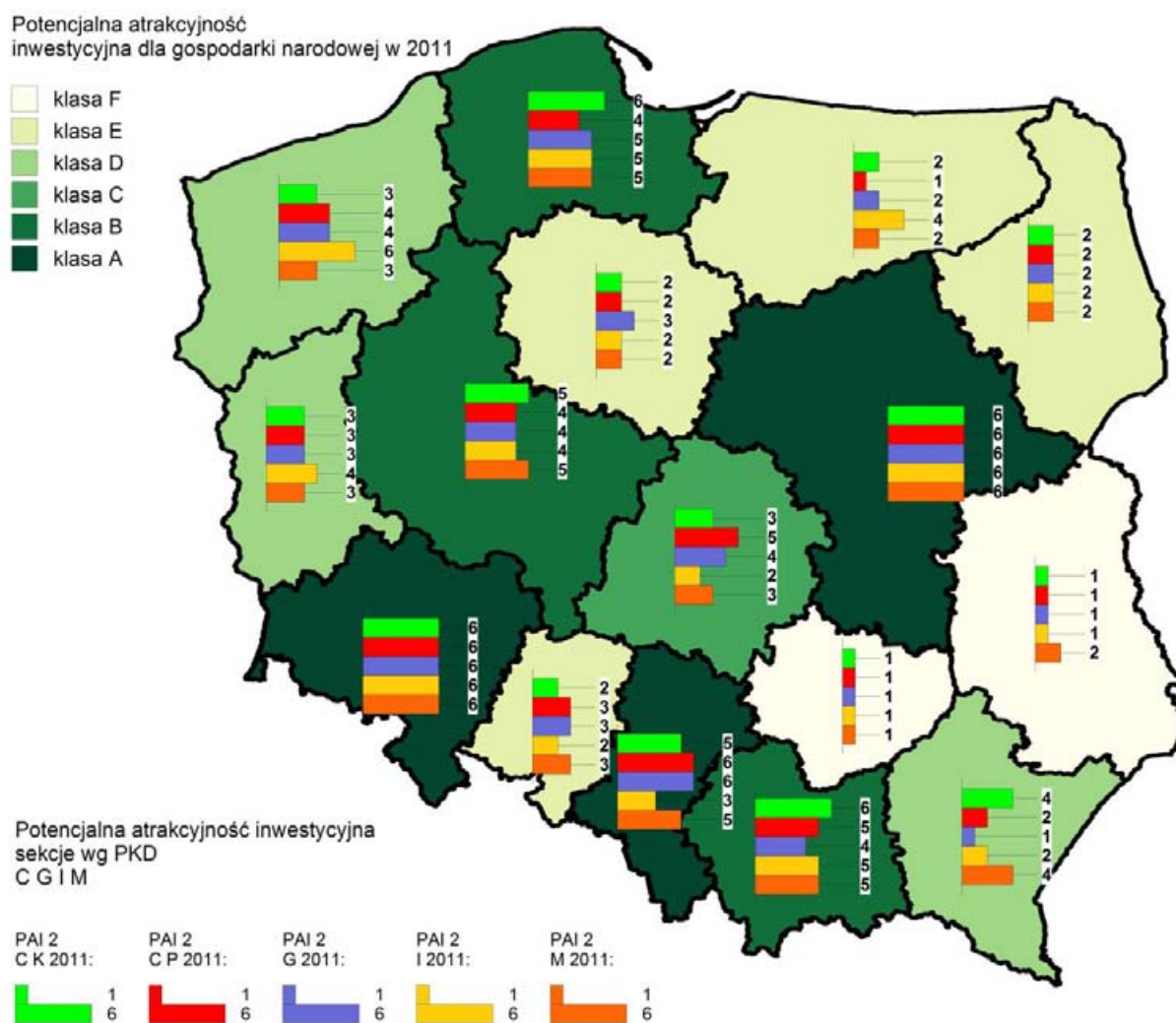
Ponadto w województwie mazowieckim opłacalne jest rozwijanie **usług offshoringowych** (BPO) na bazie konkurencyjnych przedsiębiorstw z sektorów: działalność w zakresie telekomunikacji bezprzewodowej, z wyłączeniem telekomunikacji satelitarnej, działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych, kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek, badania i analizy techniczne, działalność związana z wyszukiwaniem miejsc pracy i pozyskiwaniem pracowników.

Może także rozwijać **inteligentne specjalizacje** na bazie konkurencyjnych dużych i średnich przedsiębiorstw w sektorze średnio-niskiej techniki: produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych, w sektorze niskiej techniki: produkcja odzieży, a także usług finansowych opartych na wiedzy: działalność finansowa i ubezpieczeniowa.

Województwo mazowieckie cechuje także konkurencyjność średnich i dużych przedsiębiorstw z sektora usług wysokiej techniki: badania naukowe i prace rozwojowe, a także tzw. innych usług opartych na wiedzy: edukacja oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Warto w tym miejscu podkreślić, iż Mazowsze jest potentatem, jeśli chodzi o udział w rynku zdecydowanej większości nowoczesnych przemysłów i usług. Województwo ma zatem pozycję monopolisty na rynku krajowym, a towarzyszy temu rentowność sprzedaży przekraczająca średnią dla całej gospodarki. Dlatego, biorąc to pod uwagę oba warunki, należy też rekomendować rozwój na Mazowszu takich sektorów wysokich technologii, jak: badania naukowe i prace rozwojowe, nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych, telekomunikację, reklama, badania rynku i opinii publicznej, działalność wydawnicza.

ANEKS

Rysunek 1. Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna województw w Polsce w podziale na podstawowe sekcje gospodarcze

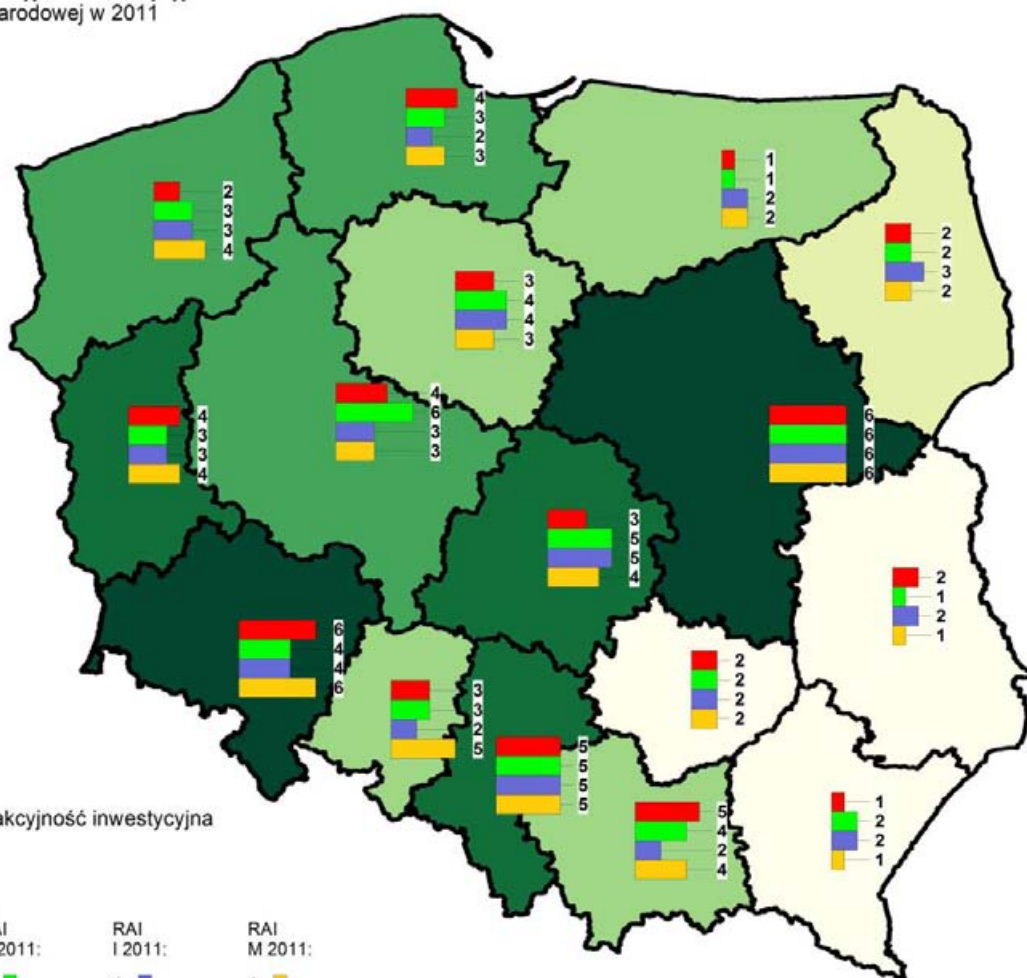

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 2. Rzeczywista atrakcyjność inwestycyjna województw w Polsce w podziale na podstawowe sekcje gospodarcze

Rzeczywista atrakcyjność inwestycyjna
dla gospodarki narodowej w 2011

- klasa F
- klasa E
- klasa D
- klasa C
- klasa B
- klasa A

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 1. Zbiorne zestawienie wskaźników atrakcyjności inwestycyjnej dla województw

Województwo	DOLNOŚLĄSKIE	KUJAWSKO-POMORSKIE	LUBELSKIE	LUBUSKIE	ŁÓDZKIE	MAŁOPOLSKIE	MAZOWIECKIE	OPOLSKIE	PODKARPACKIE	PODLASKIE	POMORSKIE	ŚLĄSKIE	ŚWIĘTOKRZYSKIE	WARMIŃSKO-MAZURSKIE	WIELKOPOLSKIE	ZACHODNIOPOMORSKIE
PAI1 GN	A	D	F	D	D	C	A	E	D	E	B	A	F	D	B	B
PAI2 GN	A	E	F	D	C	B	A	E	D	E	B	A	F	E	B	D
RAI GN	A	D	F	B	B	D	A	D	F	E	C	B	F	D	C	C
PAI1 C	A	D	F	D	C	C	A	D	E	F	B	A	F	E	B	B
PAI2 C KAPITAŁ	A	E	F	D	D	A	A	E	C	E	A	B	F	E	B	D
PAI2 C PRACA	A	E	F	D	B	B	A	D	E	E	C	A	F	F	C	C
RAI C	A	D	E	C	D	B	A	D	F	E	C	B	E	F	C	E
PAI1 G	A	F	F	B	E	B	A	D	D	F	A	C	F	C	C	B
PAI2 G	A	D	F	D	C	C	A	D	F	E	B	A	F	E	C	C
RAI G	C	C	F	D	B	C	A	D	E	E	D	B	E	F	A	D
PAI1 I	B	E	F	C	E	B	A	E	E	E	A	C	F	C	C	A
PAI2 I	A	E	F	C	E	B	A	E	E	E	B	D	F	C	C	A
RAI I	C	C	E	D	B	E	A	E	E	D	E	B	E	E	D	D
PAI1 M	A	E	F	D	D	C	A	D	D	E	B	A	F	D	B	B
PAI2 M	A	E	E	D	D	B	A	D	C	E	B	B	F	E	B	D
RAI M	A	D	F	C	C	C	A	B	F	E	D	B	E	E	D	C

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań statutowych Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie, pod kierunkiem H. Godlewskiej – Majkowskiej

Tabela 2. Ocena atrakcyjności na podstawie unijnego wskaźnika potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej PAI UE w roku 2011

	Mikroklimat Kapitał Ludzki	Mikroklimat Rynkowy	Mikroklimat Innowacyjność	Wskaźnik syntetyczny
Dolnośląskie	B	D	D	D
Kujawsko-Pomorskie	B	E	F	E
Lubelskie	B	F	E	F
Lubuskie	A	F	E	E
Łódzkie	A	E	E	E
Małopolskie	C	E	E	E
Mazowieckie	A	C	B	B
Opolskie	C	F	E	F
Podkarpackie	C	F	E	F
Podlaskie	B	F	E	F
Pomorskie	B	D	D	D
Śląskie	B	D	E	D
Świętokrzyskie	A	F	F	F

Warmińsko-Mazurskie	B	F	E	F
Wielkopolskie	A	E	E	E
Zachodniopomorskie	C	E	E	E

Źródło: opracowanie własne na podstawie obliczeń H. Godlewskiej-Majkowskiej i M. Czerneckiego, wykonanych w ramach realizacji badania statutowego: *Atrakcyjność inwestycyjna regionów a lokalizacja przedsiębiorstwa w gospodarce globalnej* (zespół: dr hab. Hanna Godlewska-Majkowska prof. SGH – kierownik badania, dr P. Bartoszczuk, dr P. Zarębski, mgr M. Typa, mgr M. Czernecki).

Tabela 3. Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna powiatów województwa mazowieckiego dla gospodarki narodowej oraz wybranych sekcji

Powiat	PAI1_G N	PAI1_G N_klasy	PAI1_C klasy	PAI1_G _klasy	PAI1_I klasy	PAI1_M _klasy
Warszawa	0,417	A	A	A	A	A
Ostrołęka	0,346	A	A	A	A	A
Siedlce	0,342	A	A	A	B	A
Powiat przuski	0,329	A	A	A	A	A
Płock	0,328	A	A	A	A	A
Powiat piaseczyński	0,314	A	A	A	A	A
Powiat warszawski zachodni	0,300	A	A	A	A	A
Powiat grodzki	0,299	A	A	A	A	A
Radom	0,290	B	B	B	D	A
Powiat legionowski	0,283	B	B	B	A	B
Powiat wołomiński	0,257	C	C	C	C	C
Powiat kozienicki	0,249	C	C	C	D	C
Powiat nowodworski	0,248	C	C	C	C	D
Powiat otwocki	0,243	C	C	C	C	C

Źródło: jak do tab. 1.

Tabela 4. Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna gmin województwa mazowieckiego dla gospodarki narodowej oraz wybranych sekcji

Gmina	PAI1_G N	PAI1_GN _klasy	PAI1_C _klasy	PAI1_G _klasy	PAI1_I _klasy	PAI1_M _klasy
Warszawa(1)	0,313	A	A	A	A	A
Legionowo (1)	0,295	A	A	A	B	A
Lesznowola (2)	0,294	A	A	A	A	A
Ząbki (1)	0,293	A	A	A	A	A
Mińsk Mazowiecki (1)	0,288	A	A	A	A	A
Płońsk (1)	0,283	A	A	A	B	A
Piastów (1)	0,281	A	A	A	D	A
Pruszków (1)	0,280	A	A	A	A	A
Podkowa Leśna (1)	0,276	A	A	A	A	A
Michałowice (2)	0,272	A	A	A	A	A
Ostrołęka (1)	0,269	A	A	A	B	A

Piaseczno (3)	0,265	A	A	A	A	A
Siedlce (1)	0,264	A	A	A	B	A
Pionki (1)	0,262	A	A	A	B	A
Nadarzyn (2)	0,261	A	A	A	A	A
Raszyn (2)	0,261	A	A	A	A	A
Płock (1)	0,258	A	A	A	A	A
Żyrardów (1)	0,258	A	A	A	A	A
Ożarów Mazowiecki (3)	0,257	A	A	A	A	A
Stare Babice (2)	0,256	A	A	A	A	A
Konstancin-Jeziorna (3)	0,255	A	A	A	A	A
Milanówek (1)	0,253	A	A	A	A	A
Garwolin (1)	0,253	A	A	A	B	A
Marki (1)	0,251	A	A	A	A	A
Kobyłka (1)	0,249	A	A	A	B	A
Słupno (2)	0,248	A	A	A	A	A
Nowy Dwór Mazowiecki (1)	0,248	A	A	A	B	A
Ciechanów (1)	0,245	A	A	A	C	A
Grodzisk Mazowiecki (3)	0,243	A	A	A	B	A
Radom (1)	0,243	A	A	A	C	A
Sulejówek (1)	0,241	A	A	A	B	A
Brwinów (3)	0,239	A	A	A	B	A
Nieporęt (2)	0,238	A	A	A	A	A
Ostrów Mazowiecka (1)	0,236	A	A	A	B	A
Kozienice (3)	0,236	A	A	A	B	A
Łomianki (3)	0,232	A	A	A	A	A
Józefów (1)	0,232	A	A	A	A	A
Serock (3)	0,232	A	A	A	A	A
Wyszków (3)	0,231	A	A	A	A	A
Izabelin (2)	0,231	A	A	A	A	A
Mława (1)	0,229	A	A	A	C	A
Maków Mazowiecki (1)	0,228	A	A	A	C	A
Otwock (1)	0,228	A	A	A	C	A
Sokołów Podlaski (1)	0,227	A	A	B	C	A
Radzymin (3)	0,227	A	A	A	A	B
Tarczyn (3)	0,226	A	A	A	A	B
Błonie (3)	0,225	A	A	B	D	A
Sierpc (1)	0,221	A	A	A	C	A
Wołomin (3)	0,221	A	A	B	D	A
Jaktorów (2)	0,220	A	B	B	D	B
Zielonka (1)	0,220	A	B	B	A	A
Białobrzegi (3)	0,219	A	A	B	B	B
Halinów (3)	0,219	A	A	A	B	B
Sochaczew (1)	0,218	A	A	A	C	A
Grójec (3)	0,218	A	A	A	B	A
Czosnów (2)	0,217	B	A	B	A	B
Wieliszew (2)	0,213	B	B	B	B	B

Garwolin (2)	0,207	B	B	D	D	B
Siedlce (2)	0,207	B	B	B	B	C
Rzekuń (2)	0,206	B	B	B	B	C
Różan (3)	0,205	B	B	B	B	C
Kołbiel (2)	0,204	B	B	B	C	C
Przasnysz (1)	0,202	B	B	B	C	B
Radziejowice (2)	0,202	B	B	B	A	C
Węgrów (1)	0,202	B	B	C	C	B
Gostynin (1)	0,201	B	B	C	C	B
Góra Kalwaria (3)	0,201	B	B	C	C	B
Łosice (3)	0,198	B	B	B	C	C
Mszczonów (3)	0,198	B	C	C	C	C
Jabłonna (2)	0,197	C	B	B	A	B
Wiązowna (2)	0,196	C	B	C	A	B
Sarnaki (2)	0,196	C	B	B	B	C
Mińsk Mazowiecki (2)	0,195	C	C	C	A	D
Stara Biała (2)	0,195	C	C	C	D	C
Leszno (2)	0,195	C	C	C	B	B
Osieck (2)	0,193	C	C	B	A	C
Olszewo-Borki (2)	0,192	C	C	C	C	C
Pułtusk (3)	0,191	C	C	C	C	B
Żelechów (3)	0,190	C	C	C	D	C
Nowe Miasto nad Pilicą (3)	0,190	C	C	C	B	D
Karczew (3)	0,189	C	C	C	D	C
Żabia Wola (2)	0,189	C	C	A	A	C
Celestynów (2)	0,189	C	C	C	C	C
Brańszczyk (2)	0,188	C	C	C	A	D
Pomiechówek (2)	0,188	C	C	C	C	C
Pilawa (3)	0,187	C	C	C	B	C
Teresin (2)	0,186	C	C	D	D	C
Lipsko (3)	0,186	C	C	E	E	C
Siennica (2)	0,185	C	C	C	B	D
Gąbin (3)	0,184	C	C	C	C	D
Mrozy (2)	0,184	C	C	C	C	D
Zwoleń (3)	0,184	C	C	C	C	D
Górzno (2)	0,183	C	C	C	C	D
Rząśnik (2)	0,182	C	D	C	D	D
Łaskarzew (1)	0,182	C	C	C	E	C
Raciąż (1)	0,182	C	C	D	D	C
Szydłowiec (3)	0,181	C	C	D	D	C
Warka (3)	0,181	C	C	D	C	D
Kampinos (2)	0,181	C	C	D	D	C
Garbatka-Letnisko (2)	0,181	C	C	D	E	C
Łąck (2)	0,181	C	C	C	B	C
Sochocin (2)	0,180	C	C	D	D	D
Lelis (2)	0,180	C	C	D	C	E
Żuromin (3)	0,179	C	C	D	E	C

Jaków (2)	0,179	C	C	D	C	E
Głinojeck (3)	0,179	C	C	D	D	D
Sochaczew (2)	0,178	C	C	D	B	D

Źródło: jak do tab. 1.

Uwaga: wszystkie wskaźniki w raporcie zostały policzone w oparciu o najbardziej aktualne dane z Banku Danych Lokalnych (2013).